

Gyakran olvasható és hallható olyan megjegyzés, hogy a katolikus kereszténység nem alkalmas a földi emberi élet kellő berendezésére, nem becsüli meg és nem termeli azzal a lendülettel a földi javakat, mint a nem-katolikus keresztény vagy nem is keresztény népek.

Katolikus írónk és hitvédőink sietnek bizonyítani, hogy ez igaztalan állítás és kétes szándékú ferdtítés.

Itt nem az ellenfelek állítása miatt foglalkozunk ezzel, hanem a keresztény élet miatt. Ennek a kérdésnek ui. nagy jelentősége van a keresztény életben.

1. Kultúra.

Világos fogalmakra van előbb szükség, hogy helyesen állíthassunk valamit.

A kultúra művelődést, műveltséget jelent.

Mindent lehet művelni — még a földet is. Sőt minden ember a legtermészetesebb dolognak veszi az agrikultúrát. A hozzáértők pedig úgy tudják, hogy erre a kultúrára épül minden más kultúra. Azért ez a legrégibb kultúra is.

Ősi, természetes törekvése az emberiségnek egyéb adottságok és képességek művelése — főleg az emberben: a test nevelése, ápolása (táplálkozási, öltözködési, lakásépítő, stb. kultúra); a belső képességek művelése, főleg az értelemé, de a képzeleté, érzelmeké, akaraté is. (Tudás, művészet, jellem képzése.)

A kultúrák fejlődési lehetőségének nincs világosan lezárt határa. Tehát mindig tovább lehet haladni velük. Főként pedig az anyagi kultúra az, amely szembetűnő haladást tud mutatni találmányok, javak előállítására, életberendezés, kényelem terén.

Az emberiség világosabb szellemei mindenkor tudták, a homályosabbak pedig legalább sejtették, hogy a *legvalódibb kultúra* az, amely az embert leginkább megnesesíti, igazán értékessé teszi. Ez pedig a jellemfejlesztés, az erények szabad és öntudatos gyakorlása. Majd pedig ezeken is túlmenően, de ezek segítségével az Isten előtt való meghódolás, Hozzá való emelkedés. Ez a legvalódibb kultúra egyben a legmagasabb kultúra is: erkölcsi és vallási kultúra.

Már a pogányok is tudták, hogy ennek a legmagasabb kultúrának átlagon túlmenő kifejlesztése sok áldozatot kíván az embertől alsóbb életsíkjai és képességei területén. Nemcsak tudták, hanem hoztak is

bőven áldozatot. Gondoljunk csak nemesebb veretű görög és római egyéniségekre.

Jött azonban az újkor természettudományos fejlődése, sok találmányával. Ebbe kapcsolódott bele a vallástalanság, majd pedig az erkölcstelenség szelleme. Egyik sakkhúzása volt ennek a történelmi iránynak a kultúra szó lefoglalása arra a területre, amely nem vallás és nem erkölcs. Vagyis szerinte a vallás és erkölcs már nem kultúra. A kultúra más: fogható, emberboldogító dolgok előállítása, élvezése, ezekkel kapcsolatos szellemiség, tudomány és világnézet. Nem is elégedtek meg ezzel a kirekesztéssel, hanem meghirdették a harcot vallás és erkölcs ellen a civilizáció, a kultúra, az emberi fölvilágosodás és az új, boldog világ nevében — amely csak akkor jöhet el, amikor ezeket (vallás, erkölcs, Egyház, s az idetartozó igazságok, eszközök és intézmények rendszere) kiiktatják az emberiség történetéből.

Ebben az irányzatban igen jól jött a kultúra fogalmának szűkebb határa. Lassan ott tartunk, hogy az új kor kultúra-fogalma sem jó, mert abban még mindig sok a szellemi alapvetés a metafizika, a magasabb világnézet, az erkölcs és vallás számára. Olyan kultúra-fogalom kell, amelyben már nincs helye és lehetősége ennek a szellemi alapvetésnek.

A keresztény kultúra viszont mindig totális jellegű marad: az egész embernek legmagasabbrendű és örökre értékálló kifejlődését és boldogulását célozza. Évэгтт bölcseп mérlegel mindent, hogy a célt elérhesse. Mert azt mindenáron el kell és el is akarja érni.

2. Ütközés a kultúra és a keresztény élet között.

a) Világos az előbbiekből, hogy van hamis ütközés.

Bármilyen arányokat ölt is ez az ütközés, a kereszténység teljes értékű és magasabbrendű (istenemberi) kultúrirányát nem veszélyezteti, sőt erősíti, mert éppen ezekben az ütközésekben bontakoznak ki a legéletrevalóbb keresztény erők, s azok hatalmas lendülete. Ez a kereszténységnek egyik alaptörvénye.

A mai kor még nagyarányú ütközést rejteget éppen ezen a téren. Ez egyben a kereszténység csodálatos fölvirágzását is hordozza magában.

b) Van azonban ütközés a kereszténység és kultúra között a dolgok természetes, hamisságoktól mentes rendjében is.

Világítsuk meg őszintén ezeket.

Minél erkölcsösebb egy keresztény, a becsületességnek annál több körülményével mérlegeli a helyes és helytelen, a szabad és tilos törvényeit, szabályait, sőt tanácsait is. Az élet pedig, főleg a gazdasági kultúra vonalán, halomra hordja azokat a helyzeteket, ahol „szerencsés“ az, aki erkölcsi megkötöttségekről nem gondolkozik, és még „szerencsésebb“ az, aki egészen túl van az erkölcsi gátlásokon. Fő az

üzlet és a haszon, ahhoz pedig csak „ügyesség“ kell, hogy az utakat és módszereket mások ne tekinthessék át. Rendkívüli képességekkel kell rendelkeznie annak a kereszténynek, aki teljesen lelkiismeretes, ha sikerekben ugyanannyit akar kihozni, mint gátlástalan versenyzője. Mi mindenre lehet képes pl. egy kartell a kartellen kívüli vállalkozás letérésére, vagy a munkásokat éhbéren dolgoztató tőkés, hogy termékei olcsóságával más termelőket legyőzzön. Az igazi keresztény ilyeneket nem tehet. De ezernyi más dolgot sem, amit keresztény elvekkel nem törődő féktelen versenyző és tőkehalmozó megtesz.

Minél vallásosabb pedig egy keresztény, annál inkább befelé összpontosul tudatvilága, viszont az alacsonyabb, főleg gazdasági kultúra dolgai kifelé való irányulást követelnek. Minél vallásosabb valaki, annál inkább fölemeli lelkét az ideigvalótól az örökkévalókra, annál szívesebben időzik Istennél, annál élesebben látja át a földi „értékek“ silányságát, semmisségét, gátló, sőt tönkretévő hatásait a lélekre, kegyelmisségre. Ha lelkiismeretessége és istenfélelme miatt esetleg még pontosabban is teszi kötelességeit, mint a nem vallásos ember, mégis kétségtelen, hogy a földi dolgokban száguldó versenyekre alig alkalmas. Már pedig a csak-földi kultúra nagy fejlődési iramai jórészt versenyeken, legalábbis telhetetlen pénz- és kincséhségen alapulnak.

A legfontosabb ütközőpont pedig, hogy az evilági kultúra, úgy amint azt ennek a kultúrának legfőbb mesterei és őrei veszik, elvileg sem hajlandó, annál kevésbé gyakorlatban, elismerni a kereszténység művelődési célját, irányvonalát, útjelzéseit, ellenkezőleg: támadóan szembeszáll vele, mint a kultúra ellenségével. Ennek az ellentétnek teljes föloldására semmi kilátás nincs. Ahhoz mindenkinek gyakorlatban igazi kereszténynek kellene lennie.

3. Keresztény kultúra.

Az *egész* embert felöleli s annak valódi értékeit reális és becsületos szolgálattal műveli. Mindenek fölé helyezi azonban az ember örök érvényesülését. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy az örök értékek szempontjának kell győznie, ha szembekerülnének vele az alsóbbrendű értékek.

A kereszténységben tehát sohasem lehet igazolt a lélek rovására menő testkultúra, az erkölcs rovására menő érzelmi, esztétikai kultúra, a vallással szembenálló értelmi és akarati nevelés, stb.

Ha nem képes az egyed arra, hogy összes értékeit művelje, mint ahogyan a legtöbb ember nem képes (a legkülönbözőbb okok alapján), akkor mindenképpen a legfőbb értéket: az isteni életet kell biztosítani.

A kereszténység a maga történelmi teljességében az emberiség legnagyobb tanítója és nevelője volt. A mai kultúra minden ágában ki

lehet mutatni a keresztény hatást, sőt legtöbb esetben az alapvetést, még a vallástól eltávolodott technikai-gazdasági kultúrában is.

A keresztény kultúra az emberiség legmagasabb kultúrája volt és lesz is mindig. Főlénye minden más nem-keresztény kultúrával szemben az említett teljességen és isteni, örök értékű egyensúlyon kívül főleg ezekben van:

Az embertermészet legmélyebb ismeretére épül.

Ez a kultúra neveli a legemberibb embert és kizárólag csak ez nevelheti az isteni embert.

Ennek a kultúrának csúcstékeit még az is elérheti, aki nem tudta megszerezni az alsóbb életsíkok fejlett kultúráját.

A keresztény kultúra a legegységesebb rendeltetésű, mert minden embernek van szánva. Nincs belőle kizárva senki, főleg nincs azért kizárva, mert hiányzik a pénze, vagyona. Ez a kultúra valóban a tömegember kultúrája. Igazi népi kultúra. Sőt Krisztus gyakorlata szerint elsősorban a szegények, elesettek, egyszerűek, kérgeskezű dolgozók kultúrája.

Végül pedig a keresztény kultúra a valódi élet kultúrája. Nem bokréta a kalapon, nem kalap a fejen, nem is cilinder, nem is frakk, nem is uszály, nem is pezsgő, nem is komfort, hanem — anélkül, hogy ezeket összetörné — sokkal több: valódi élet. Ha van valahol igazi, emberszívet tartósan kitöltő és boldogító élet, az vagy keresztény élet, vagy annak előzménye. Annyira élet a keresztény kultúra, hogy a két fogalom szinte fedi egymást. *A keresztény kultúra nem más, mint a valódi élet művelése, fejlesztése.* A keresztény kultúra arra való, amiért Krisztus is jött, hogy életük legyen és bővebben legyen.

Leginkább kiütözik a keresztény kultúra életértéke a szenvedésben és halálban. Ez az egyetlen kultúra, amely a szenvedő és haldokló ember lelkébe és arcára is békét, boldogságot képes varázsolni.

Mindezek mellett nem zárkózik el attól, hogy a csak-földi értékeket is értékelje a maguk mértéke szerint, és fölhasználja, csak vigyenezek ezek is közelebb az Istenhez.